

ПРИЛОЖЕНИЕ НА КОМПЕТЕНТНОСТНИЯ ПОДХОД В ИЗВЪНКЛАСНИ ФОРМИ НА ОБУЧЕНИЕ

Димона Георгиева Георгиева

НБУ „Михаил Лъкатник“, град Бургас

APPLICATION OF THE COMPETENCE APPROACH IN EXTRACURRICULAR FORMS OF EDUCATION

Dimona Georgieva Georgieva

Primary school Mihail Lakatnik, Burgas

**Авторът изразява своята благодарност към проект № НИХ-437/2020 „Изследване проектите на компетентностния подход при подготовката, възпитанието и развитието на личностните качества в предучилищна и начална училищна възраст чрез използване на алтернативни педагогически форми за организация на образователните дейности“ за финансирането на настоящата статия.*

Abstract: *This article discusses the types of forms of education. Different points of view of didactics are presented. Emphasis is placed on the importance and practical application of the competency approach in school and especially in extracurricular forms of education. The connection between the class and extracurricular forms of education is presented. The article presents how young primary school students react to the application of the competence approach.*

Keywords: *didactics, forms of education, Competence approach, knowledge, experience projects*

В средата на 60-те години на 20 век в езикознанието се появява понятието „компетентност“, а по-късно за означаване на ситуационната уместност на езика се въвежда и терминът „комуникативна компетентност“.

След 2000 година в образователната практика започва да се говори за компетентностно ориентирано образование [1].

В съвременната педагогическа практика все по-усилено се говори за компетентностния подход, който преобръща традиционността в образованието и обучението в училище. С помощта на този подход се ориентира ученика към овладяване на комплекс от компетенции, осигуряващи потенциал, умения и способности. Чрез него се избягва разпокъсаното обучение по различните учебни дисциплини, защото той служи за връзка между тях.

Компетентностният подход акцентира върху способността да се прилагат овладените знания чрез преход към иновационни методи на обучение за формиране на компетентности у обучаемите.

Описвайки същността на този метод А. Кузнецов го характеризира като:

- Ориентиран към обучението за формиране на интелектуални и ключови знания, умения и навици;
- Придобитите умения да бъдат ориентирани към практиката [3].

Компетентностният подход се основава на интерактивни методи и нови технологии на обучение, които допринасят за развитието на независимост, инициатива, творчество, критично мислене у учениците и ги ориентират към специфичния ефективен резултат. Той акцентира върху разнообразието от форми за оценяване и върху начините за формиране на адекватна и на позитивна самооценка, за рефлексивен анализ на собственото развитие.

Темпът на технологичните промени има дълбоко отражение върху икономиките и обществата – необходима е своевременна реакция и от страна на училищата към тази нова реалност. Използването на иновации в процеса на преподаване и учене, вкл. и технологични, допринася в голяма степен за повишаване на мотивацията за активна работа.

Замяната на обучението с учене означава, че е важно не какво учителите знаят и преподават, а какви умения се очаква да придобият учениците и какви резултати следва да постигнат. В това е и същността на обръщането на фокуса на образованието от предметноориентирано обучение към компетентностноориентирано учене [4].¹

Приложението на компетентностния подход в образователната сфера е сложен процес, който изисква създаването и апробирането в практиката на редица методически решения. Промяната от възпроизвеждащ знания учебен процес към компетентностно ориентирано учене трябва да се реализира във всички нива на образователната структура. Още при подготовката си бъдещите учители трябва да се запознаят със съвременните достижения на педагогиката и да имат готовност да прилагат в практиката разнообразни организационни форми, различни от класно-урочната [5].

Практическата значимост на всяко теоретично знание, мотивира учениците да участват с желание, създава у тях увереност в собствените сили и възможности. Това дава възможност за организиране на позитивна образователна среда, в която и учител, и ученици се чувстват комфортно и се стремят да постигнат високи резултати [6].

Компетентностният подход намира приложение в различните организационни форми на обучение. Според Пл. Радев формите на обучение представляват начин за изразяване, структуриране, конструиране, организиране, разгръщане и придаване устойчивост на съдържателната и процесуална страна на обучението. Формите се класифицират в зависимост от определен общ признак. Той ги разделя в следните групи:

- I. По място на провеждане.
- II. По обхват.

¹ <https://www.mon.bg/bg/100770> („За прехода от знания към умения, стр. 5)

- III. По време на провеждане.
- IV. По ориентация и предназначение.
- V. По дидактическа интеракция.

По-подробно ще разгледаме първата група форми на обучение, в която се включват следните:

- Класни-училищни форми
- Групови училищни форми
- Извънкласни форми
- Извънучилищни форми
- Комбинирани форми

В системата на организационните форми на обучение, от горе изброените, важно място заема извънкласната и извънучилищната работа на учениците. Извънкласните форми на обучение обхващат самостоятелната и екип работа на учениците. Между дейностите в клас и извънкласните дейности съществува тясна връзка и приемственост.

В извънкласната и извънучилищната работа се включват:

- практикуми;
- семинари;
- екскурзии;
- уъркшоп;
- училищни конференции;
- клубни занятия;
- олимпиади;
- конкурси;
- занимания по интереси [1].

Приложение на компетентностния подход в часовете за занимания по интереси

Заниманията по интереси са извънкласна форма на обучение, която намира място във всеки един ден от учебната седмица.

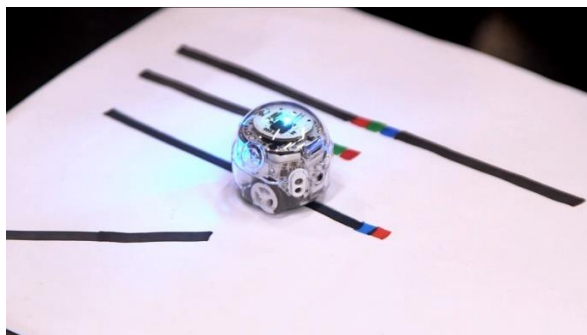
Те се провеждат в следобедните часове. Всъщност, заниманията по интереси могат да бъдат във всякакви области, според интересите на учениците. Наредбата сочи като приоритетни тематичните направления „Дигитална креативност“, „Природни науки“, „Математика“, „Технологии“, „Изкуства и култура“, „Гражданско образование“, „Екологично образование и здравословен начин на живот“, „Спорт“. Изискването минимум 40 % да са по „Дигитална креативност“, „Природни науки“, „Математика“ и „Технологии“ (т.нар. STEM – Science, Technology, Engineering and Mathematics) задава ключовата им приоритетност. Това изискване не означава, че във всяка извънкласна

дейност 40% от часовете трябва да са STEM, а че 40 % от одобрените извънкласни дейности трябва да са в STEM направленията.²

В настоящата статия се представя практическо приложение на компетентностния подход в извънкласна форма на обучение чрез програмиране на робота Ozobot и прилагане на знания и умения от различни учебни дисциплини.

Ozobot (фиг. 1.) е малък робот играчка, който свързва реалния и дигиталния свят. Той е един от най-малките роботи в света. Програмирането му е лесно, тъй като освен блоково, той може да се програмира посредством цветове. Ozobot има сензор за цвят и благодарение на него може да се движи по гладка повърхност като следва цветовете. Той различава трите основни цвята (червено, зелено, синьо – RGB), като тяхната различна подредба, означава различна команда за робота. Учениците създават трасета на Ozobot, които сами рисуват, подреждат цветовете, за да задействат своя робот.

Фиг. 1. Ozobot

Заниманията по интереси са проведени в 3. „Г“ клас на НБУ „Михаил Лъкатник“, град Бургас през 2019/2020 учебна година. Този мини проект е проведен в 3 поредни дни или 6 учебни часа в занимания по интереси. Учениците се разделят на 6 екипа по 4 ученици в екип.

Всеки един екип изтегля от предварително подготвен жребий, листче, което им показва за кой континент трябва да се подготвя екипът:

- Първи екип – Африка
- Втори екип – Европа
- Трети екип – Азия
- Четвърти екип - Австралия
- Пети екип - Южна Америка
- Шести екип - Северна Америка

Задачата, която се поставя пред всеки един от екипите е на бял картон да нарисуват трасе-писта, което е подходящо за Озобота им, но трасето трябва да бъде с географското очертание на всеки един от континентите (фиг. 2).

² <https://nmd.bg/занимания-по-интереси>

Фиг. 6. Работа по картата на един от екипите

Освен, че учениците трябва да съобразят големината на трасето върху белия картон, те трябва правилно да обозначат цветовия код, който разчита техния Ozobot. Учениците следва да помислят коя цвятова комбинация отговаря за дейността на робота, която им е необходима. Трябва да преценят на кое място, кое действие трябва да извърши роботът и по този начин той да бъде програмиран (Фиг. 3).

Фиг. 3. Първоначална идея на един от екипите

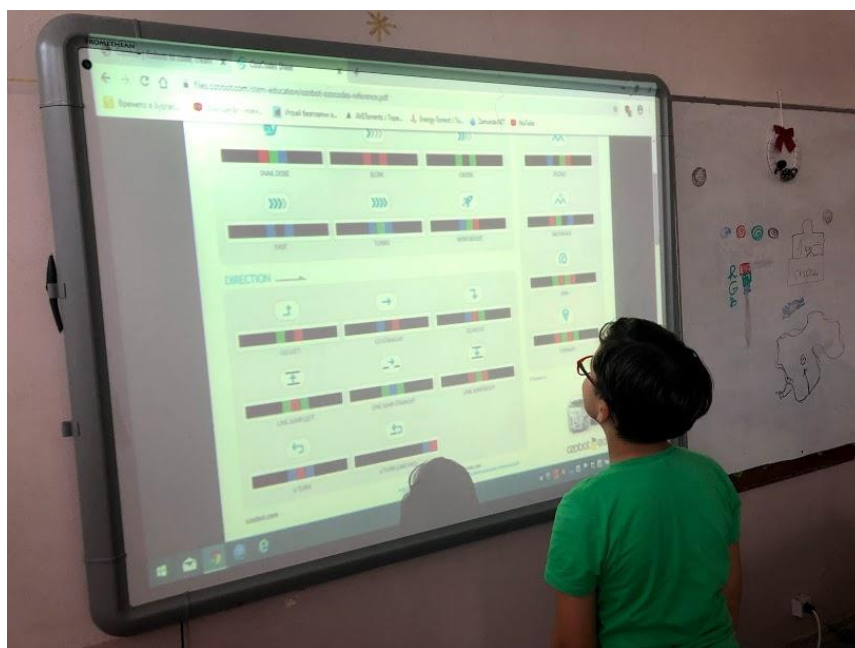
Втората задача, която се поставя на всеки един от екипите, е да намерят интересна информация за континентите, типична храна за някои от държавите в съответния континент, характерни плодове, облекла, животни и растения, които се срещат. Те трябва да обозначат, нарисуват и представят по красив начин на тяхната карта, която всъщност е и трасето на техния Ozobot. Така Ozobotът се оказва разказвач на историята им. Разхождайки се по очертанията и спирайки на обозначените места, той ввлече всички ученици в едно виртуално пътешествие до непознати и различни от нашата култура страни.

Учениците имат достъп до интернет като използват училищните таблети (Фиг. 4), имат предоставени материали за рисуване, бели картони, помощна легенда за командите на Ozobot (Фиг. 5).

Фиг. 4. Работа с учебни таблети

Учениците, използват своите знания по различни учебни предмети. Те успешно боравят с математически данни, прилагат своите знания по български език, показват своите рисувателни умения, използват придобитите дигитални знания, показват комуникативни си способности и умения за работа в екип.

Фиг. 5. Цветни кодове за Ozobot

Важно условие за всеки проект е представянето на получените резултати. В края на заниманието пред специални гости – класният ръководител на класа, учители от други класове, на учениците се предостави възможност да разкажат и да представят своята работа. Пред гостите всеки екип демонстрира правилно програмирания Ozobot, като извършва символична разходка из континентите, представя различна храна, запознава гостите с традиционната музика на някои от държавите, представя различни облекла, животни и растения.

Благодарение на своят ентузиазъм, навици, знания, умения и придобити компетентности учениците от 3. „Г“ клас успешно завършиха своя проект и бяха щастливи от постигнатото.

Литетатура:

[1] Радев, Пл. „Основи на училищната дидактика“, 1992

[2] Радев, Пл. „Обща училищна дидактика“, 2005

[3] Василева-Иванова, „Компетентностният подход в обучението по математика“, Научни трудове на Русенския университет

[4] МОН „За прехода от знания към умения”

[5] Димитрова. Кр., ПРИЛОЖЕНИЕ НА КОМПЕТЕНТНОСТНИЯ ПОДХОД В ОБРАЗОВАНИЕТО – МЕТОДИ, ПОДХОДИ, ОРГАНИЗАЦИОННИ ФОРМИ, МЕТОДИЧЕСКИ РЕШЕНИЯ. В: - Сп. Образование и технологии, vol. 11, issue 1, ISSN 1314-1791 (print); ISSN 2535-1214 (online). 2020

[6] Димитрова. Кр., КОМПЕТЕНТНОСТЕН ПОДХОД – ПРОЕКЦИИ В ОБРАЗОВАНИЕТО. В: - Сп. Образование и технологии, vol. 11, issue 1, ISSN 1314-1791 (print); ISSN 2535-1214 (online). 2020

За контакт с автора:

Димона Георгиева

e-mail: dimonaaa94@gmail.com